

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ В СІМЕЙНИХ БІЗНЕСАХ

**Булгаков Г. А.,
ЗВО спеціальності 073 Менеджмент
Миколаївський національний аграрний університет**

Питання стратегічного планування в сімейних бізнесах є надзвичайно актуальним через їхню ключову роль у структурі багатьох національних економік, де вони формують значну частку ВВП і забезпечують зайнятість. Ці підприємства стикаються з унікальною інституційною подвійністю, пов'язаною з переплетінням родинних стосунків і ділових інтересів, що породжує конфлікт ролей та агентські проблеми. Складність трансферу управління (спадкоємності), обмежений доступ до фінансових ресурсів та необхідність балансування фінансових цілей із сімейними цінностями безпосередньо загрожують їхній довгостроковій стійкості. Сучасні умови, такі як глобалізація, швидкі технологічні зміни та геополітична невизначеність, вимагають від сімейних бізнесів більш структурованого та гнучкого підходу до стратегічного управління.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні ролі стратегічного планування як критичного інструменту забезпечення економічної стійкості сімейних підприємств, а також у визначенні ключових механізмів мінімізації ризиків, пов'язаних із подвійністю інтересів.

Теоретичні та практичні аспекти стратегічного планування в сімейних бізнесах досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Коваленко О.В. [1], Мельник О.П. [2], Шевчук Л.М. [3]. В їхніх працях розглядаються моделі сімейної бізнес-системи, конфлікти інтересів та механізми успішної трансформації підприємства при зміні поколінь.

Функціонування сімейних бізнесів характеризується унікальною інституційною подвійністю, де перетинаються бізнес-логіка, права власності та сімейна динаміка, що генерує ендogenous ризики [1]. Внаслідок цього стратегічне планування виходить за межі класичного аналізу ринкових тенденцій і має

інтегрувати довгострокові сімейні цінності та проактивне управління спадкоємністю.

Формалізована стратегія значно підвищує ймовірність успішної міжпоколінної трансмісії – до 50% [2]. Ключовими інструментами корпоративного управління в цьому контексті є: розробка Сімейної Конституції (Family Constitution), створення Наглядової Ради із залученням незалежних директорів та регулярна стратегічна сімейна комунікація [3; 4]. Імплементация цих практик дозволяє демаркувати родинні конфлікти від операційних рішень, підвищуючи прозорість та ефективність управління. Таким чином, стратегічне планування дозволяє капіталізувати унікальні переваги сімейних підприємств: високий рівень довіри, довгострокову орієнтацію та оперативність ухвалення рішень.

Стратегічне планування визнано критичним чинником забезпечення ділового довголіття та економічної стійкості сімейних бізнесів. Воно забезпечує системний підхід до вирішення ключових викликів: міжпоколінної трансмісії, управління конфліктами та збереження унікальної ідентичності [5]. Для максимізації стратегічної ефективності необхідне холістичне поєднання формальних інструментів корпоративного управління з гнучкими механізмами сімейної комунікації. У контексті сучасних викликів інвестиції в розвиток стратегічного мислення серед ключових стейкхолдерів (членів сім'ї та топ-менеджменту), а також інтеграція міжнародного досвіду є головними драйверами підвищення конкурентоспроможності сімейних підприємств.

Список використаних джерел

1. Коваленко О.В. Стратегічне управління розвитком сімейного бізнесу в Україні. *Економіка та держава*. 2021. № 5. С. 94-98. URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/123> (дата звернення: 06.10.2025).
2. Мельник О.П. Специфіка стратегічного планування на сімейних підприємствах. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. № 4. С. 45-52. URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/123> (дата звернення: 06.10.2025).

3. Шевчук Л.М. Планування спадкоємності в системі стратегічного управління сімейним бізнесом. *Економічний аналіз*. 2023. № 2. С. 78-83. URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/123> (дата звернення: 06.10.2025).

4. Poltorak A., Stamat V., Sukhorukova A., Dovgal I., Onyshchenko D. Strategies for regional disproportion management to restore economic security in the Ukrainian agricultural sector. *Ekonomika APK*. 2024. Vol. 31(6). pp. 48-58. doi: 10.32317/ekon.apk/6.2024.48.

5. Atamanyuk I., Poltorak A., Sidenko Ie., Bartnicka E., Kondratenko Yu. Concept of express monitoring of the state's financial security. 22nd Industrial Simulation Conference, ISC 2024. Valencia, 3 June 2024 - 5 June 2024. Pp. 24-29. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85201267015&origin=resultslist>.

*Науковий керівник: Полторак А. С.,
д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри менеджменту, бізнесу та
адміністрування, Миколаївський національний аграрний університет,*

РОЛЬ ЛІДЕРСТВА ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ У ФОРМУВАННІ СТІЙКОСТІ БІЗНЕСУ

**Ветров Д.,
ЗВО спеціальності 073 Менеджмент
Миколаївський національний аграрний університет**

Сучасний бізнес перебуває в умовах постійних трансформацій і глобальних викликів - економічних криз, воєнних конфліктів, кліматичних змін, технологічних проривів і соціальних потрясінь. Такі умови формують нові вимоги до управлінських систем, особливо в частині забезпечення стійкості бізнесу [1].